

สิ่งที่เป็นมงคล

ในเทศกาลปีใหม่ที่เราเวียนมาบรรจบอีกคราหนึ่ง สิ่งที่เป็นความสุข ความเจริญ สิ่งที่เป็นมงคล ย่อมเป็นที่ต้องการของทุกคน

ในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนถึงหลักธรรมที่นำความสุข ความเจริญ ซึ่งเรียกว่า มงคลอันสูงสุด ๓๘ ประการ เมื่อบุคคลประพฤติปฏิบัติตามจะเป็นผู้ไม่พ่ายแพ้ ประสบความสำเร็จในทุก ๆ ที่

สิ่งที่เป็นมงคลอันสูงสุดนั้น เป็นภาษาบาลี มีดังนี้

อเสวนา จ พาลานํ	ปณฺฑิตานญฺจ เสวนา
ปฺชฺชา จ ปฺชฺชนียานํ	เอตมฺมงฺคฺลมฺตฺตมํ.
ปฏฺฐิรูปเทสฺวาโส จ	ปทุพฺเพ จ กตปฏฺญตา
อตฺตสมฺมาปณฺธิ จ	เอตมฺมงฺคฺลมฺตฺตมํ.
พาหุสจฺจญฺจ สิปฺปญฺจ	วินโย จ สฺสึกฺขิโต
สุภาสิตา จ ยา วาจา	เอตมฺมงฺคฺลมฺตฺตมํ.
มาตาปิตุอุปฺภูฏานํ	ปฺตฺตทวารสฺส สจฺคโห
อนากุลา จ กมฺมนฺตา	เอตมฺมงฺคฺลมฺตฺตมํ.
ทานญฺจ รมฺมจฺริยา จ	ภยตกานญฺจ สจฺคโห
อนนฺวชฺชานิ กมฺมานิ	เอตมฺมงฺคฺลมฺตฺตมํ.
อารตี วิรตี ปาปา	มชฺชชฺปาณา จ สญฺญโม
อปฺปมาโท จ รมฺเมสุ	เอตมฺมงฺคฺลมฺตฺตมํ.
คารโว จ นิวาโต จ	สนฺตฺตญฺสิ จ กตญฺญตา
กาเลน รมฺมสฺสฺสนํ	เอตมฺมงฺคฺลมฺตฺตมํ.
ชนฺตี จ โสวจฺสฺสตา	สมณานญฺจ ทสฺสนํ
กาเลน รมฺมสากจฺจฉา	เอตมฺมงฺคฺลมฺตฺตมํ.
ตโป จ พุรฺหมจฺริยญฺจ	อริยสจฺจาน ทสฺสนํ
นิพฺพานสจฺจกิริยา จ	เอตมฺมงฺคฺลมฺตฺตมํ.
ผุฏฺฐสฺส โลกธฺมเมหิ	จิตฺตํ ยสฺส น กมฺปติ
อโสภํ วิรชํ เขมํ	เอตมฺมงฺคฺลมฺตฺตมํ.
เอตาทิสานิ กตฺวาน	สพฺพตฺถมปฺราชิตา
สพฺพตฺถ สโตถึ คจฺจนฺตี	ตนฺเตสํ มจฺจฺคฺลมฺตฺตมํ.

ถอดความเป็นภาษาไทยได้ ดังนี้ (๑) การไม่คบคนพาล (๒) การคบบัณฑิต (๓) การยกย่องคนควรยกย่อง (๔) การอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม (๕) ความมีความดีเป็นทุนเดิม (๖) การตั้งตนไว้ชอบ (๗) ความคงแก่เรียน (๘) ความมีศีลปวิทยา (๙) ความมีวินัย (๑๐) วาจาสุภาสิต (๑๑) การเลี้ยงดูมารดาบิดา (๑๒) การสงเคราะห์บุตร (๑๓) การสงเคราะห์ภรรยา (๑๔) การทำงานไม่คั่งค้าง (๑๕) การให้ทาน (๑๖) การประพฤติธรรม (๑๗) การสงเคราะห์ญาติ (๑๘) การทำงานสุจริต (๑๙) การงดเว้นจากความชั่ว (๒๐) การไม่ดื่มน้ำเมา (๒๑) ความไม่ประมาทในธรรม (๒๒) ความเคารพ (๒๓) การเจียมตัว (๒๔) ความสันโดษ (๒๕) ความกตัญญู (๒๖) การพึงธรรมตามกาลอันเหมาะสม (๒๗) ความอดทน (๒๘) ความเป็นคนว่าส่อนง่าย (๒๙) การพบเห็นสมณะ (๓๐) การสนทนาธรรมตามกาล (๓๑) ความเพียร (๓๒) การประพฤติพรหมจรรย์ (๓๓) การเห็นอริยสัจ (๓๔) การทำพระนิพพานให้แจ้ง (๓๕) จิตไม่หวั่นไหว เพราะโลกธรรม (๓๖) จิตไม่เศร้าโศก (๓๗) จิตปราศจากกิเลส (๓๘) จิตเกษมปลอดภัย

ในคัมภีร์มังคลัตถปิณี ได้แสดงถึงความเป็นมาของสิ่งที่เป็นมงคลไว้ว่า ในชมพูทวีป พวกมนุษย์จะพากันไปชุมนุมกันตามสถานที่ชุมนุมแล้วจึงคนมาเล่าให้ฟัง นิทานบางเรื่องว่ากันว่าใช้เวลา ๓-๔ เดือนเลยทีเดียวว่า จะพบ วันหนึ่งมีคนสงสัยว่าอะไรกันที่จัดว่าเป็นมงคล บางพวกก็ออกความเห็นว่าเป็นมงคล บางพวกก็เห็นว่า รูปร่างที่เห็นด้วยตาเป็นมงคล บางพวกก็กล่าวว่า เสียงที่ได้ยินทางหูเป็นมงคล บางพวกก็กล่าวว่า สิ่งที่ได้สูดดมลิ้มรสถูกต้องเป็นมงคล ต่างฝ่ายต่างเถียงกันหาข้อยุติไม่ได้ ไม่เพียงแต่พวกมนุษย์เท่านั้นที่เถียงกัน พวกเทวดารู้ว่าพวกมนุษย์พูดถึงเรื่องที่เป็นมงคลก็นำไปพูดกันบ้าง และพวกเทวดาก็เป็นเหมือนพวกมนุษย์นั่นคือเถียงกันไปเถียงกันมาหาข้อยุติไม่ได้ แยกกันเป็น ๓ ฝ่ายเหมือนกัน การถกเถียงกันใช้เวลานานถึง ๑๒ ปี ก็ยังหาผู้ชี้ขาดไม่ได้ว่าอะไรกันแน่ที่เป็นมงคล ต่อมา พวกพรหมชั้นสุทธาวาสรู้ปัญหาที่ดี จึงได้ประกาศให้พวกมนุษย์ทราบว่าจะต่อไปอีก ๑๒ ปี พระพุทธเจ้าจะทรงแสดงว่าอะไรเป็นมงคล

ครั้นกาลล่วงไปได้ ๑๒ ปี พวกเทวดาก็ได้พากันไปถามเรื่องนี้กับพระอินทร์ พระอินทร์ตรัสถามว่าครั้งแรกเกิดปัญหานี้ขึ้นที่ไหน พวกเทวดาก็พากันทูลตอบว่า ที่มนุษย์โลก เมื่อทราบดังนั้นแล้ว พระอินทร์ก็ได้มีบัญชาให้เทวดาองค์หนึ่งไปทูลถามปัญหากับพระพุทธเจ้า แล้วพระอินทร์กับหมู่เทวดาก็ได้พากันมาฟังการวิสัชนาของพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าทรงแสดงข้อที่เป็นมงคลว่ามีจำนวน ๓๘ ประการ แก่ท้าวสักกะและหมู่เทพ ทรงสรุปไว้ตอนท้ายของสิ่งที่เป็นมงคลว่า

เอตาสานิ กตวาน สัพพตมปราชิตา
 สัพพตถ โสตุถิ คจจนฺติ ตนฺเตสํ มงคลมุตฺตมํ
 เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย กระทำมงคล ๓๘ ประการ
 ดังที่กล่าวมานี้แล้ว จะเป็นผู้ไม่พ่ายแพ้ในที่ทั้งปวง ย่อมถึงความ
 สวัสดิ์ดีในทุกสถานที่ ข้อนี้เป็นมงคลสูงสุดของเทวดา
 และมนุษย์ทั้งหลายเหล่านั้นดังนี้แล

